

se nunquam circumfisionis fuisse factorem, quod de illo falsi Apostoli confingebant. Unde & alibi dicit: Ego autem fratres, si circumfisionem prædico, quid adhuc persecutionem patior?

Prius enim quam venirent quidam à Jacobo, cum gentibus edebat. Sciens sibi ostensum, ut nullius generis hominem vocaret immundum.

Cum autem venissent, subtrahere & segregare se, timens eos qui ex circumfisione erant: & simulationi ejus consenserunt ceteri Judæi. Non ideo reprehensibilis erat, quia cum illis edebat: sed quia postea propter homines se subtraherebat.

Ita ut & Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Qui mecum ad gentes missus, nihil inter eos docuerat esse discriminis.

Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem Evangelii. Quamvis hoc propter scandalum faceret Judæorum: tamen publice illum conveni, ut & Judæis superbia, & gentibus desperatio tolleretur.

Dixi, Cephe coram omnibus. Publicum scandalum non poterat private curari.

Si tu cum Judæis sis. Si tu non tenes quod natus es: quomodo illos facis tenere quod nati non sunt? Rationem reddit, non injuriam facit.

Gentilibus vivis, & non Judæis. Non ex operibus legis, sed sola fide sicut gentes, vitam in Christo invenisse te nosti.

Quomodo gentes cogis Judaizare? Cur subtrahis te, tanquam à peccatoribus?

Nos natura Judæi, & non ex gentibus peccatores. Peccatores tamen eramus: quia conclusit scriptura omnia sub peccato.

Sciatis autem quod non justificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Jesu Christi: & nos in Christo Jesu credimus, ut justificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non justificabitur omnis caro. Opera legis, circumficio & sabbatum, dies festi, & cætera, quæ non propter justitiam, sed ad edomandam populi duritiam sunt mandata.

Quod si quærentes justificari in Christo, inventi sumus & ipsi peccatores: nunquid Christus peccati minister est? Absit. Si enim gentes fides sola non salvat, nec nos: quia ex operibus nemo justificatur. Ergo adhuc peccatores sumus, & Christus peccatorum minister est, tanquam non valens peccata indulgere.

Si enim quæ destruxi iterum hæc reedifico, prævaricatorem me constituo. Si destruxi Judæos, & nunc (ut illi dicunt) ipsos reedifico, meæ sententiæ prævaricator invenior.

Ego enim per legem legis mortuus sum. Hoc est quod dicit: per legem Christi, legi Moyfi mortuus sum: aut certe per ipsam Moyfi legem, legis ejusdem sum observationibus liberatus: quoniam scriptum est in eadem lege: Quia Abraham ex fide justificatus est, & non ex operibus legis. Item per legem Christi, legi literæ: & Moyfi legi veteri sum mortuus: quia ipsa se cessaturam esse prædixit.

Ut Deo vivam. Quia legem suam innovavit.

Christo crucifixus sum cruci. Omnibus peccatis quibus lex est data, sum mortuus: ergo lex minimè est necessaria.

Vivo autem non ego. Vetus homo.

Vivit verò in me Christus. In illo vivit Christus, in quo Christus vegetat actus & vitam.

Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei. In sola fide: quia nihil debeo legi antiquæ.

Qui dilexit me, & tradidit seipsum pro me. Non pecuniam, non aliquid aliud pretium, sed se.

Non abjicio gratiam Dei. Non debeo illi esse ingratus: qui me tantum dilexit, ut pro me etiam moretetur. Abjecta enim est gratia, si mihi sola non sufficit.

Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est. Si lex poterat justificare, superflue mortuus est Christus.

Caput III.

Insuper Galata. Non est contrarium Salvatoris verbo, quo fratrem fatuum vocari prohibuit: non enim hic dicitur sine causa.

Quis vos fascinavit: Per vulgi verbum, invidiam significavit: sicut ait Salomon: Fascinatio nugacitatis obcurat bona.

Non obedire veritati? Ante quorum oculos Christus Jesus proscriptus est. Quibus per meam prædicationem ita manifestata est passio ejus, ut ipsum ante vos pendere putaretis. Proscriptus est, sententiam damnationis accepit.

Et in vobis crucifixus. Quasi apud vos omnia facta sint. Sive sic, quem verè pro damnato, & mortuo etiam nunc vilem habetis, dum putatis eum vobis non sufficere ad salutem.

Hoc solum à vobis volo discere. Hoc unum vos interrogo.

Ex operibus legis spiritum accepistis, an ex auditu fidei? Si ex merito fidei spiritum accepistis, quid nobis lex amplius poterit dare?

Sic stulti estis: ut cum spiritu caperitis, nunc carne committamini? Cum nec Judæi aliter spiritum accipiant, quam per fidem Christi, vos è contrariò putatis vobis spiritum non sufficere sine lege.

Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa. Ostendit quia in Galatia constituti, pro Christi fide passi sunt persecutionem. Item tanta sine causa pro Christo tolerastis, si non iterum pro Christo corrigatis. Sive quod hic, si tamen, non dubitantis sermo sit, sed potius confirmantis: secundum illud: si tamen justum est apud Deum, retribuere, qui nos tribulant tribulationem.

Qui ergo tribuit vobis spiritum, & operatur virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex auditu fidei: sicut scriptum est. Spiritum sanctum sola fide accepistis: qui non nisi à justis accipitur: justos autem sine legis oneribus esse vos constat.

Abraham credidit Deo, & reputatum est illi ad justitiam. Ita & vobis ad justitiam sola sufficit fides.

Cognoscite ergo: quia qui ex fide sunt, hi sunt filii Abraham. Sive Judæi, sive Græci, non carnaliter circumcisi.

Providens autem scriptura: quia ex fide justificat gentes Deus, prænuñciavit Abraham: quia benedicentur in te omnes gentes. Non una gens Judaica: sed omnes quæ ex operibus legis sunt.

Igitur qui ex fide sunt: benedicentur cum fideli Abraham. Non enim circumcisi sunt gentes, ut possint ex operibus benedici.

Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicta sunt. Scriptum est enim. Quia ita prævaluit consuetudo peccandi, ut nemo jam perficiat legem.

Maledictus omnis qui non permanferit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Hoc est, qui non omnia usque ad fidem legis mandata servaverit. Queritur sanè hoc loco, si fides sola sufficiat Christiano: & utrum non sit maledictus, qui evangelica præcepta contemnerit. Sed fides ad hoc proficit: ut in primitiis credulitatis accedentes ad Deum justificent: si deinceps in justificatione permaneant: cæterum sine operibus fidei, non legis, mortua est fides. Qui enim non credit mandatis, & eos qui Evangelii præcepta contemnant, maledictos esse, & Salvator edocuit, dicens: Discite à me maledicti in ignem æternum. Et Jacobus Apostolus, unius mandati transgressorem, omnium rerum esse demonstravit.

Quoniam autem in lege nemo justificatur apud Deum, manifestum est. Quia nemo illum servat: ideo dictum est, quod sola fide justificandi essent credentes. Item vult ostendere: quia ex operibus legis Moyfi, justificari homo non possit, nisi habuerit & fidem: quæ veniam dat credenti in Deo. Non enim qui credunt in Christo, sine lege vivere possunt.

Quia justus ex fide vivit. Perfecta fides est: non solum Christum, sed & Christo credere.

Lex autem non est ex fide. Non justificat sola fides.

Sed qui fecerit ea, vivet in illis. Suo labore conquirit justitiam, & vivet in æternum.

Christus nos redemit de maledictio legis, factus pro nobis maledictum. Qui sub maledictio non erat: quia per omnia legem implevit. Et ideo indebito maledictio ejus, nostrum debitum compensatum est, ut liberet transeuntes ad fidem.

Quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno. Sic est scriptum: Si cui fuerit iudicium mortis, suspendetis eum in ligno. Non ideo maledictus, quia pendet: sed ideo

ideo pendet, quia maledictus. Christus ergo cui non erat iudicium mortis: nec causa subeunde crucis, & maledicti reatus, pro nobis maledictum suscepit: quia omnes maledicti eramus, & debiti ligno: & ideo maledicti: quia non permanimus in omnibus quæ scripta erant in lege.

Ut in gentibus benedictio Abraham fieret in Christo Jesu. Ut sola fide, gentes benedicerentur in Christo, sicut promissum fuerat Abraham.

Ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Quæ per Joëlem Prophetam omni carni promissa est: id est, universo generi hominum.

Fratres, secundum hominem dico: tamen hominis confirmationem testamentum. Humano utor exemplo: comparari enim humana divinis, propter evidentiorum intellectum possunt: æquari non possunt.

Nemo spernit, aut superordinat. Abraham dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit, & seminibus, quasi in multis: sed quasi in uno, & semini tuo qui est Christus. Quia post tantum temporis data est lex.

Hoc autem dico testamentum confirmatum à Deo. In Christo Jesu.

Quæ post quadringentos & triginta annos, facta est lex: non irritum facit ad evacuandam promissionem. Ne quis putet esse contrarium: quoniam in libro Geneseos ad Abraham à Deo dicitur: Scito prænotens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua: & subicient eos servituti: & affligent quadringentos annos & hic Apostolus triginta annos amplius ponat. Quod autem dicit: hoc est, septuagesimo quinto ætatis suæ anno, Abraham accepit à Deo repromissionem: à quo tempore usque ad initium legis Moisaicæ, quadringenti & triginta anni, hac ratione complentur: Ex tempore repromissionis usque ad centesimum annum Abraham: quando Isaac filius ei natus fuit, viginti quinque anni numerantur. Postea quinto ætatis anno, Isaac parvulus ab Ismaele cepit affligi: sicut idem Apostolus in hac ipsa Epistola scribit. Evidenter ergo monstratur, secundum sermonem Dei ad Abraham factum, post centum triginta annos repromissionis, semen ejus persecutionibus laborare cepisse.

Nam si ex lege hereditas, jam non ex promissione. Abraham autem per repromissionem donavit Deus. Non per legem, quæ necdum erat.

Quid igitur lex? Quare ergo data est lex? Propter transgressionem posita est, donec veniret semen cui promiserat. Propterea data est, ut nos non transgredi, vel cogere, vel doceret, usque dum Christus veniret.

Ordinata per angelos. Hoc loco Mosen, Dei & Hebræorum mediatorum significat legem per angelum Domini accepisse: sicut in libro Actuum Apostolorum Stephanus dicit: Hic est Moses, qui fuit in Ecclesia in solitudine cum angelo, qui loquebatur ei in monte Sina. Item legitimus angelos per legem sepe populo affuisse.

In manu mediatoris, sive Moyfi (ut quidam putant) sive Christi. Nam & Moses, aiunt, inter Deum & populum mediator fuit.

Mediator autem unus non est. Id est, unius partis.

Deus autem unus est. Hoc ideo addidit, ne quis putaret Christum ab unitate divinæ naturæ penitus esse divinum: quia mediatoris suscepisset officium.

Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex quæ posset vivificare, verè ex lege esset justitia. Sicut ad Romanos ait: Quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur, scilicet, quæ à nemine servabatur.

Sed conclusit scriptura omnia sub peccato: ut promissa ex fide Jesu Christi daretur credentibus. Adveniente Christo, qui sub lege Mose erant, conclusi sunt peccato, si ultra in legis observatione permanere voluerint. Quia maledicti qui umbræ legis deserierunt, veritate præsentis. Item ostendit, quoniam non potuit inveniri, qui daretur credentibus: ut necesse esset sola fide salvari credentes.

Prius autem quam veniret fides. Priusquam veniret, cui crederemus.

Sub lege custodiebamur, conclusi in eam fidem quæ revelanda erat. Servabamur à lege huiusmodi, quæ erat suo tempore revelanda.

Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo, ut ex fide justificemur. Ad disciplinam nos arctius retentans: perfectam doctrinam vero magistro servabat.

Tom. V.

At ubi venit fides, jam non sumus sub pedagogo. Perfectæ ætatis discipuli, non indigent pedagogo.

Omnes enim Filii Dei estis per fidem, quæ est in Christo Jesu. Equaliter & Judæi & gentes per solam fidem filii Dei estis, quæ credidistis Christo.

Quicumque enim in Christo Jesu baptizati estis, Christum induistis. Filium Dei induiti, & toti membra ejus effecti, filii Dei stitis, necesse est: ut quid ergo vobis lex, quæ servis & peccatoribus data est, quibus per baptismum peccata remissa sunt.

Non est Judæus, neque Græcus: non est servus, neque liber: non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu. Ante enim non solum inter Judæum & Græcum, sed etiam inter tribum & tribum erat magna diversitas.

Si autem vos Christi, ergo semen Abraham estis, secundum promissionem heredes. Si omnes unum corpus estis Christi, Abraham semen estis, & veri hæredes: non ex carnali femine, sed ex divina promissione generati.

Caput IV.

DICO autem: Quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt à servo: cum sit Dominus omnium: sed sub tutoribus & auctoribus est, usque ad prænitium tempus à patre. Quia dominatum quondam sacerdotes & principes exercebant: quos tutores & actores appellat. Modo autem non dominari, sed formam præbere jubentur: quia sacerdotale genus sumus, & omnia communiter habemus: quamvis per illos percipiamus sacramenta.

Ita & nos cum essemus parvuli, sub elementis mundi eramus servientes. Dierum videlicet & temporum, quæ fuerant eorum infirmitati necessaria, pro temporis qualitate.

At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum. Impletum jam erat tempus, quando legem per malam consuetudinem nemo poterat custodire.

Factum ex muliere. Dicens, factum ex muliere: sexum significat, non corruptionem. Cæterum ut manifestè ostenderet natum ex virgine: ait, ex muliere: non per mulierem. In eo autem quod dicit, ex muliere, monstrat non more solito ex conventu viri & femine, sed per Spiritum sanctum, ex matre tantum Christum incarnationem hominis suscepisse. Nam idem Apostolus ad Corinthios scribens ait: Sicut mulier ex viro, ita & vit per mulierem. Unde sicut in principio generationis, mulier ex viro sumpta est: ita & Christus secundum carnem, ex matre tantum est. Omnis autem restituta humana generatio, non est ex muliere, secundum Apostoli dictum, sed per mulierem; ut clareat generatio hominum ex viro per mulierem creati.

Factum sub lege: ut eos qui sub lege erant, redimeret. Christus sub lege factus est: ut peccatum in carne vincens, credentes in se à legis vinculis liberaret. Ipse autem sub lege tandiu fuit, donec baptizatus, novi testamenti inciperet Evangelium prædicare. Item si sub lege factus non esset, Judæos salvare non poterat: gentes vero poterat positus sub lege redimere.

Ut adoptionem filiorum reciperemus. Non enim omnes recepissemus adoptionem, si factus sub lege non esset.

Quoniam autem estis filii Dei, misit Deus spiritum Filii sui in corda vestra clamantem, abba pater. Ex hoc nos probat filios esse Dei, quoniam spiritum Christi accepimus.

Itaque jam non est servus, sed filius: quod si filius & hæres es? Item hic manifestè ostendit: quia totus populus, unus filius vocatur.

Sed tunc quidem ignorantes Deum, his qui natura non sunt dii, serviebatis. Convertit se ad illos, qui ex gentibus crederant: & arguit illos, quia dies festos, & tempora Judæorum observare vellent, sicut antea idolis fecerant. Nam Judæi isti dies idcirco concessi sunt, ne eos amore festivitatis, idolis exhiberent.

Nunc autem cum cognoveritis Deum, imò cogniti stis à Deo. Antè ignorabimini ab illo, quia non novit iniquos: & non vos illum quæstistis, sed ille vos perditos requirit.

Quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denno servire vultis? Evidenter ostendit Apostolus

V u